

ФОРМУВАННЯ ЗАКОНОДАВЧОЇ БАЗИ В УКРАЇНСЬКО-КАНАДСЬКИХ ВІДНОСИНАХ

У цій статті автор дійшов висновку, що в наш час є достатня нормативно-правова база в різних галузях українсько-канадських відносин, яка була створена за останні 19 років і забезпечує «особливе» партнерство між нашими країнами. Необхідно відзначити винятковий внесок української діаспори в Канаді в процес становлення й просування українсько-канадських відносин на всіх рівнях.

Ключові слова: Україна, Канада, українсько-канадські відносини, нормативно-правова база, міжнародні документи.

В этой статье автор пришел к выводу, что в наше время имеется достаточная нормативно-правовая база в различных отраслях украинско-канадских отношениях, которая была создана за последние 19 лет и обеспечивает «особое» партнерство между нашими странами. Необходимо отметить исключительный вклад украинской диаспоры в Канаде в процесс становления и развития украинско-канадских отношений на всех уровнях.

Ключевые слова: Украина, Канада, украинско-канадские отношения, нормативно-правовая база, международные документы.

In this article the author has come to a conclusion, that presently there is a sufficient legislative framework in various branches the Ukrainian – Canadian relations which has been created for last 19 years and provides «special» partnership between our countries. It is necessary to note the exclusive contribution of the Ukrainian diaspora to Canada in process of becoming and development of the Ukrainian – Canadian relations at all levels.

Key words: Ukraine, Canada, the Ukrainian-Canadian relations, legislative framework, the international documents.

Канада була однією з перших країн, які офіційно визнали незалежність України одразу після проголошення незалежності в серпні 1991 року. Встановленню дипломатичних відносин передували підписання відповідно в Оттаві та Києві Декларації про відносини між Україною та Канадою [1] і Декларації про встановлення дипломатичних відносин між Україною та Канадою [2]. Основою для написання даної цієї статті стали офіційні документи, метою – аналіз існуючої законодавчої бази в українсько-канадських відносинах.

Завдання поставлені перед автором можна визначити так: охарактеризувати стан нормативно-правової бази українсько-канадських відносин після проголошення незалежності України; розглянути основоположні міжнародні документи, які служать основою для двосторонньої співпраці; зробити висновки щодо стану законодавчої бази у відносинах Україна-Канада на сучасний момент.

За період 1991-1994 рр. між Україною та Канадою було підписано майже три десятки принципово важливих на сучасний момент, міжнародних документів.

Аналізуючи нормативно-правову базу в українсько-канадських відносинах, не можна не відзначити такі документи, як Спільну Декларацію про особливе партнерство між Україною та Канадою [3]. В ній

Україна й Канада підкреслювали своє бажання розвивати й зміцнювати положення документів, що були підписані між державами раніше, прагнули створити надійний фундамент для перебудови двосторонніх відносин на принципах взаємної довіри та поваги. Україна й Канада проголосили про свій намір розвивати відносини як дружні держави на основі особливого партнерства; проводити двосторонні та багатосторонні консультації з найважливіших питань міжнародних відносин, які стосуються інтересів обох країн; розвивати тісні двосторонні відносини із широкого кола питань і в найкоротший термін визначити шляхи, якими вони реалізують своє особливе партнерство; для прискорення розвитку контактів у всіх відповідних галузях, особливо в галузях політики, економіки, безпеки, науки, культури та охорони навколишнього середовища на основі принципів взаємної вигоди; послідовно створювати й практично реалізовувати ефективну договірно-правову базу для розширення двосторонніх відносин.

Було прописано як зусилля двох країн мають підтримувати міжнародні зусилля, спрямовані на припинення гонки озброєнь тощо. Йшлося про підтримку України Канадою та надання Україні гарантій забезпечення її національної безпеки. Ці гарантії були надані ядерними державами у формі багатостороннього документа й набули чинності

після приєднання України до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї як без'ядерної держави. Сторони зобов'язалися розглядати в оперативному порядку й на постійній основі конкретні пропозиції щодо внесення відповідних змін у законодавство, домовилися створювати сприятливі умови для розвитку такого співробітництва.

Важливим документом між країнами залишається Угода про дружбу й співробітництво між Україною та Канадою [4], де сторони домовилися зміцнювати історично тісні зв'язки між народами й сприяти наступному розвитку двостороннього співробітництва у всіх можливих галузях і сферах на взаємну користь. Як було і прописано в цій Угоді, взаємини між нашими країнами характеризуються взаємною довірою, повагою, солідарністю, співробітництвом і загальною відданістю демократії та економічній волі. Сторони виявили бажання співпрацювати в питаннях конверсії оборонних галузей промисловості в технологічно й економічно конкурентоздатне цивільне виробництво. Сторони (ст. 7) запевнили одна одну в тому, що будуть сприяти розвитку й створенню умов для підприємницької діяльності, включаючи торгівлю й інвестування спільних підприємств. Вони будуть заохочувати підприємницьку діяльність між двома країнами, відповідно до ринкових реформ в Україні і її інтеграції у світову економіку. У ст. 10 Канада гарантувала Україні діяльність Міжнародного науково-технологічного центру із пріоритетної сфери співробітництва в галузі науки й технологій. Сторони виявили намір (ст. 12) співробітничати в сфері запобігання й боротьби з організованою злочинністю, незаконним обігом наркотиків, тероризмом, злочинними акціями проти безпеки цивільної авіації й морської навігації, а також з контрабандою, включаючи незаконний вивіз за кордон культурних та історичних цінностей.

З 1995 року почала діяти Програма канадсько-українського партнерства, яка була націлена на реформування сільськогосподарського сектора української економіки, охорони здоров'я, сфери державного управління та розвиток недержавних громадських організацій як крок на шляху до побудови громадянського суспільства. Завдяки дії цієї програми була зроблена спроба створити базу для тривалих постійних партнерських контактів між українським і канадським інститутами в кожній з названих областей. Ця спроба, в цілому, вдалася, і в лютому 1996 року вступила в дію нова програма українсько-канадського партнерства, на фінансування якої федеральний уряд Канади виділив багато мільйонів доларів [5].

Нова програма складалася із трьох секторних програм, а саме: Партнерство в цивільному суспільстві, Партнерство в охороні здоров'я й Партнерство в державному управлінні. Основним напрямком діяльності програми стали обміни між українськими й канадськими фахівцями в кожній з перерахованих галузей, за допомогою яких вони могли обмінюватися досвідом та професійними навичками в сфері організації менеджменту, розробки напрямків діяльності й розвитку інфраструктури. В цьому процесі брали й беруть активну участь українські канадці, які

мають великий досвід у створенні й роботі подібних організацій у Канаді.

Використовуючи свій винятковий вплив на провідні країни Заходу, Канада охоче допомагала Україні залучати їхні кошти на користь своєму партнерові. Зокрема, при створенні Українського науково-технологічного Центру, завдяки зусиллям канадської сторони, вдалося залучити основні кошти для фінансування проєктів зі США, Японії, країн-членів Європейського Союзу. Законодавчо Центр був створений як міжурядова організація на підставі Договору, затвердженого Указом Президента України і пізніше був прийнятий Верховною Радою України як Закон України. Протягом усіх років виконавчими директорами цього Центру були й залишаються канадські вчені-фахівці українського походження.

Принциповим документом українсько-канадського співробітництва з юриспруденції та в юридичній взаємодії став Меморандум взаєморозуміння між Генеральною прокуратурою України й Міністерством юстиції Канади [6], в якому канадська сторона просила допомоги в українській стороні, а українська сторона відповіла згодою надати таку допомогу в розслідуванні й установі юридичних акцій у справах осіб, які живуть у Канаді й підозрюються і здійсненні злочинів воєнного часу або злочинів проти людства, – згідно з визначенням канадського законодавства, – в період німецько-фашистської окупації в Європі.

Важливим кроком стало співробітництво в галузі судочинства й правових реформ. Канада, маючи одну із найбільш розроблених судових систем, погодилася надавати допомогу Україні, підписавши з нею Протокол про Наміри між Офісом глави комісії федеральних судових справ при Уряді Канади (перша сторона) і Міністерством юстиції України (друга сторона) і Верховним Судом України (третья сторона) [7]. Міждержавні взаємодії, завдяки цьому Протоколу, успішно тривають. У Протоколі говориться про погодження на участь у програмах співробітництва, спрямованих на просування розпочатої в Україні правової реформи.

Сторони також домовилися щодо необхідності здійснювати особливі ініціативи для того, щоб сприяти зусиллям, спрямованим на проведення такої реформи, на зміцнення та покращення українського судоустрою. Таким чином, Україна й Канада виявили свій намір і співробітничать відтепер у створенні остаточного варіанта, прийнятті й впровадженні особливого партнерства з сприяння правовій реформі, зміцненню й покращенню українського судоустрою в рамках українсько-канадського проєкту співробітництва з проведення правової реформи.

Метою проєкту було визначено співробітництво у впровадженні ініціатив, пов'язаних як з самою правовою реформою в Україні, так і з посиленням незалежності й ефективності судочинства в Україні. Завдання проєкту включало надання допомоги Міністерству юстиції й судам через співробітництво й постійний розвиток механізмів, спрямованих на зміцнення незалежності судів, органів суддівського самоврядування й судової адміністрації; поліпшити діяльність судів України шляхом посилення їхньої

незалежності, підвищення ефективності й іміджу, особливо в питаннях захисту прав людини; а також продемонструвати й забезпечити навчання персоналу судів таким формам діяльності, які ілюструють незалежність суду у відкритому демократичному суспільстві.

Існує принципова домовленість між Міністерством юстиції України й Міністерством юстиції Канади по співробітництву в галузі юстиції [8]. Це співробітництво спирається на історичні зв'язки між народом України та народом Канади, враховує обсяг реформ, початих Україною в правовій сфері. Оскільки юридична система Канади ґрунтується на двох найважливіших юридичних системах: британському прецедентному та французькому континентальному правах, обмін знаннями й досвідом відповідає інтересам обох сторін. Міністерство юстиції України й Міністерство юстиції Канади надають один одному і зараз повний обсяг взаємодопомоги для набуття знань про правову систему обох країн.

Співробітництво фінансувалося і фінансується Канадським агентством міжнародного співробітництва, як всі українсько-канадські міждержавні неприбуткові проекти. Звертає на себе увагу також Договір між Україною та про взаємодопомогу в кримінальних справах, що має чинність Закону України [9]. Україна й Канада, бажаючи поліпшити

ефективність діяльності обох держав у розслідуванні, судовому розгляді й боротьбі зі злочинністю шляхом співробітництва та взаємодопомоги в кримінальних справах, домовилися надавати один одному найширшу взаємодопомогу в кримінальних справах, що полягає в наданні допомоги, запитуваної державою щодо розслідувань або судового розгляду в кримінальних справах у запитуючій державі, незалежно від того, судом або іншим уповноваженим органом ця допомога запитується або надається. З метою розширення співробітництва Міністерство юстиції України, Міністерство юстиції Канади й Центр правової реформи й законопроектних робіт активно співробітничать для підтримки зусиль України, спрямованих на боротьбу з корупцією в державному секторі [9].

Отже, в процесі роботи автор дійшов висновку, що в наш час є достатня нормативно-правова база в різних галузях українсько-канадських відносин, яка була створена за останні 19 років і забезпечує «особливе» партнерство між нашими країнами. Аналізуючи нормативно-правову базу відносин між Україною й Канадою, не можна не відзначити винятковий внесок канадських українців і української діаспори в Канаді і цілому в процес становлення й просування українсько-канадських відносин на всіх рівнях.

ЛІТЕРАТУРА

1. Декларація про відносини між Україною і Канадою від 22.09.1991 // Зібрання чинних міжнародних договорів України. – 1992. – № 1. – С. 203.
2. Спільна Декларація про встановлення дипломатичних відносин між Україною і Канадою від 27.01.1992 [Електронний ресурс] // Електронна повнотекстова інформаційно-пошукова система «Нормативні акти України». – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main/cgi?user=c191y1992&sp=i>.
3. Спільна Декларація про особливе партнерство між Україною та Канадою від 31.03.1994 [Електронний ресурс] // Електронна повнотекстова інформаційно-пошукова система «Нормативні акти України». – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main/cgi?user=c191y1992&sp=i>.
4. Угода про дружбу і співробітництво між Україною і Канадою від 24.10.1994 – Угоду ратифіковано Законом України № 66/95-ВР від 15.02.95 «Про ратифікацію Угоди про дружбу і співробітництво між Україною і Канадою» // Відомості Верховної Ради України від 14.02.1995. – 1995. – № 7. – С. 48.
5. Monitor. Magazine of Ukraine / Canada Policy and Trade Center. – 1995. – № 2. – Р. 36.
6. Меморандум взаємопорозуміння між Генеральною прокуратурою України та Міністерством юстиції Канади від 25.09.1992 // Офіційний вісник України від 22.03.2006. – 2006. – № 10. – Ст. 680.
7. Протокол про Наміри між Офісом голови комісії федеральних судових справ при Уряді Канади (перша сторона) та Міністерством юстиції України (друга сторона) та Верховним Судом України (третья сторона) від 24.01.1996 // Офіційний вісник України від 27.02.2004. – 2004. – № 6. – С. 367.
8. Принципова домовленість між Міністерством юстиції України і Міністерством юстиції Канади щодо співробітництва в галузі юстиції від 23.09.1996 [Електронний ресурс] // Електронна повнотекстова інформаційно-пошукова система «Нормативні акти України». – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main/cgi?user=c191y1992&sp=i>.
9. Договір між Україною та Канадою про взаємодопомогу у кримінальних справах від 23.09.1996. – Договір ратифіковано Законом України № 740/97-ВР від 17.12.1997 «Про ратифікацію Договору між Україною та Канадою про взаємодопомогу у кримінальних справах» // Відомості Верховної Ради. – 1998. – № 16. – С. 74.

Рецензенти: д.і.н., професор П. М. Тригуб;
к.і.н., професор Є. Г. Мінкевич.

© Балагура Е. І., 2011

Надійшла до редколегії 02.12.2010 р.